

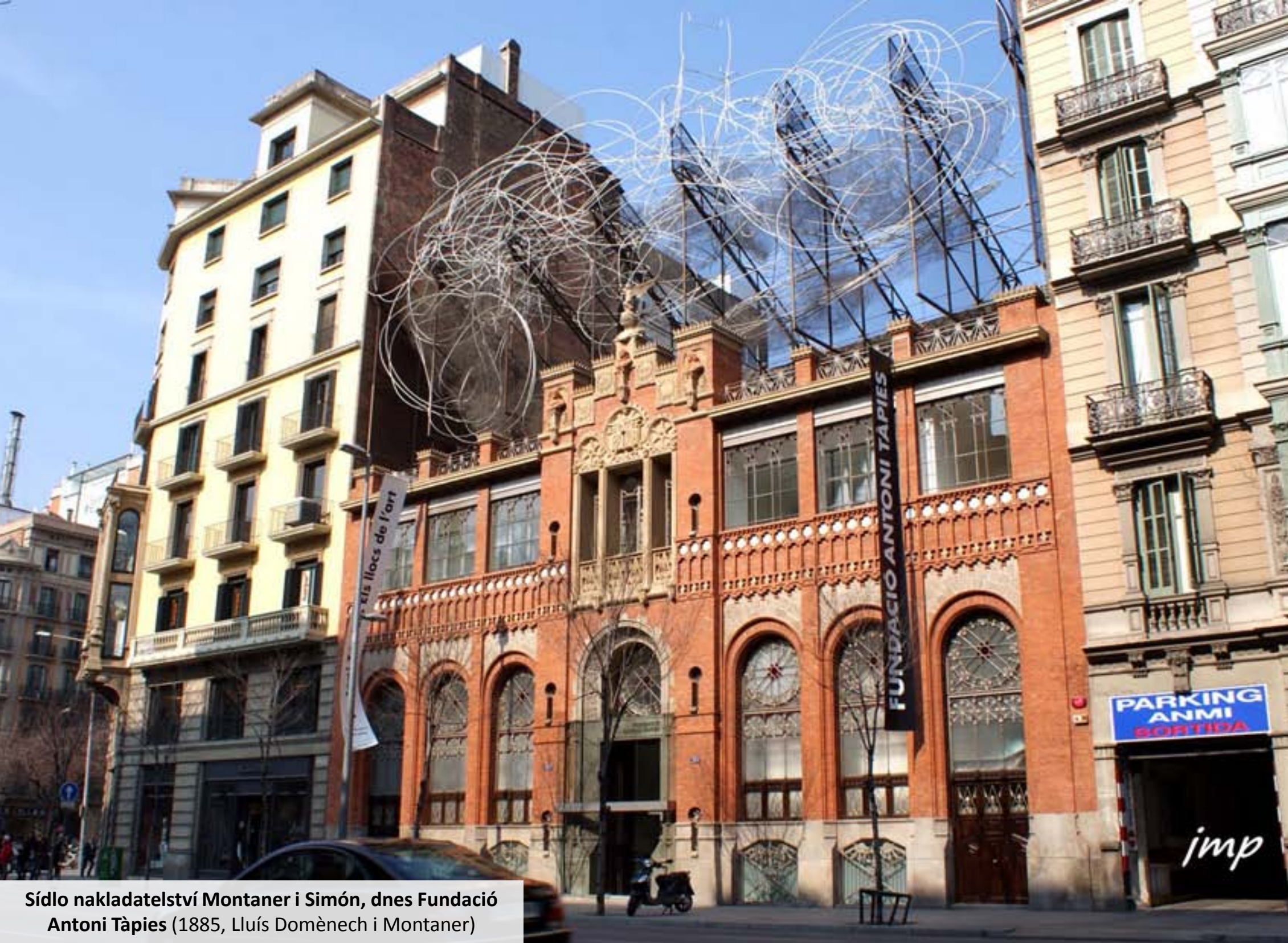
BARCELONA: MĚSTO LITERATURY

Centrum katalánské a španělské literatury

- Pozice hlavního města španělského i katalánského knižního průmyslu daná historicky a geograficky → v Barceloně existuje tradice více než 500 let nepřetržité činnosti v tomto odvětví; centrum hned **tří literárních světů**.
- **Středověk:** Tradičně silná pozice kultury již v 10.-11. stol. (mnoho kopií právních a církevních spisů), katalánští i aragonští panovníci se na svých dvorech často obklopovali umělci (Alfons I, Pere el Cerimoniós, Joan I, Martí l'Humà, Alfons el Magnànim). Výhoda geografické pozice = most mezi kulturami.
- **1448:** Rozšíření knihtisku do Evropy (Gutenberg) → později se technologie dostala i na Pyrenejský poloostrov v roce 1472 (Barcelona, Segovia).
- **1474:** První pravidelně fungující tiskařská dílna v Barceloně, město na rozdíl od jiných ve Španělsku nemělo institucionální podporu v podobě silných univerzit, proto se orientovalo víc na obchod. Mezi nejznámější tiskaře 15. a 16. stol. patřili: Nicolau Spindeler (1490, Tirant lo Blanc), Pere Posa, Joan Rosembach, Joan Luschner a Carles Amorós (Ausiàs March, Juan Boscán, Garcilaso de la Vega).

Centrum katalánské a španělské literatury

- **1498-1499:** Vznik tiskařské dílny při Montserratském klášteře – dodnes zde funguje nakladatelská činnost ([Publicacions de l'Abadia de Montserrat](#)).
- **17. a 18. století:** Barcelonská tiskařská tradice zmíněna v Cervantesově *Donu Quijotovi*. Knižní produkce neustává, klesá počet latinských a katalánských tisků, naopak roste počet španělských → už tehdy Barcelona zásobuje knihami zbytek Španělska. Ve městě existuje už od poloviny 15. stol. vysoká organizovanost do cechů (knihkupci a tiskaři), často jde o podniky s dlouhou rodinnou tradicí. Plné využití obchodního charakteru města. Další růst produkce (osvícenství).
- **19. století:** Technologický pokrok umožňuje rychlejší tisk a větší objem. Antoni Bergnes de las Casas – první moderní nakladatel v Katalánsku, „mediální magnát“ dané epochy → jeden ze strůjců katalánského národního obrození. Staletá tradice tisku umožňuje snadný rozvoj literatury katalánské → ještě větší potenciál a obrat knižního průmyslu v Barceloně. Ke konci století vznik prvních moderně fungujících nakladatelských domů (1861 – Editorial Montaner i Simón, velkoformátové a bibliofilní publikace ve španělštině).

Sídlo nakladatelství Montaner i Simón, dnes Fundació Antoni Tàpies (1885, Lluís Domènech i Montaner)

Centrum katalánské a španělské literatury

- Na počátku 20. stol. další rozvoj související se silným průmyslem a bohatstvím místní smetánky. Další rozvoj katalánsky psané literatury, velké nakladatelské počiny (Enciclopedia Espasa). 1910 vzniká nakladatelství Bruguera (dětská literatura, lehké čtivo, komiksy). 1928 vzniká nakladatelství Proa, které na katalánský trh uvádí evropské klasiky. 1933 vzniká nakladatelství Molino (dětská, mládežnická a detektivní literatura).
- **1926-1930:** Vzniká tradiční akce „Den knihy“, která se později v rámci oslav Sant Jordi stane velkým katalánským knižním (a komerčním) svátkem.
- **Druhá republika + občanská válka (1931-1939):** Barcelona se stává též centrem revolucionářsky laděné literatury a pamfletů, podobná činnost zde funguje i v průběhu Guerra Civil. Nicméně konec války znamená velkou krizi pro celý knižní průmysl v Katalánsku → exil řady osobností ze světa kultury.
- **Frankismus:** Zpočátku prakticky neexistující sektor knih v katalánštině, avšak již během 40. let vzniká řada později prestižních nakladatelství (Selecta, Destino, Planeta, Plaza & Janés etc.).

Planeta

- Nakladatelství založené roku **1949** v Barceloně; **José Manuel Lara** (1914-2003) – pocházel z Andalusie, ve válce na straně frankistické armády, po válce se usadil v Katalánsku a začal se věnovat podnikání v knižním průmyslu.
- Prudký růst zejména v 70. letech, rozšíření do Latinské Ameriky, výrazně komerčně orientovaná produkce, sám Lara v knihách viděl zejména byznys, sám přiznával, že nebyl velký čtenář. Od 80. let nakladatelství pohlcuje menší konkurenty (Seix Barral, Ariel, Espasa-Calpe, Destino, Tusquets).
- **Premio Planeta:** Literární cena pro španělsky psanou literaturu, vznik 1952, aktuální finanční dotace: 601 000 €. Vyhláší se každoročně 15. října, občasné kontroverze („*El Planeta no se gana, se otorga.*“). Mezi vítěze patřili kupříkladu: Matute, Marsé, Montalbán, Moix, Vargas Llosa, Etxebarria, Cela, Mendoza...
- **Grupo Planeta:** Mediální skupina, jedno z největších světových nakladatelství, působí v 25 zemích, zahrnuje např.: Casa del Libro, Altresmedia (Antena 3, La Sexta, Europa FM, Onda Cero), La Razón...

Sídlo nakladatelství Planeta v Barceloně

Další významná nakladatelství

- **Selecta:** Založeno 1946, jedno z prvních poválečných nakladatelství vydávající knihy v katalánštině (např. řady Biblioteca Selecta, Biblioteca Perenne). Původně mohlo publikovat jen reedice katalánských klasiků, později povolení i k současné literatuře. Roku 1998 součástí Grup 62.
- **Destino:** Založeno 1942 (Josep Vergés), významné literární ceny: [Premio Nadal](#) (1944, nejstarší šp. literární cena) a [Premi Josep Pla de narrativa](#) (1968). Původně nakladatelství vzniklo v Burgosu (profrankistické), později liberální. Místo publikace řady významných autorů šp. literatury: Laforet, Cela, Delibes, Matute. Dnes součástí Grup 62.
- **Plaza & Janés:** Založeno 1959 (Germán Plaza, Josep Janés), prudký růst a v 70. letech velká prezence v zemích Jižní Ameriky. Od roku 1984 v rukou německých majitelů, dnes součástí korporace Penguin Random House. Specializovalo se zejména na zahraniční bestsellery (Waltari, Danielle Steel, Follet, King).
- **Edicions 62:** Založeno 1961, důraz na katalánsky psanou literaturu. Dnes Grup 62.

Seix Barral

- Původně vznik 1911, v roce 1955 reforma (Víctor Seix, Carlos Barral). Seix v nakladatelství působil již od roku 1945, odborník zejména na technickou stránku věci, zemřel 1967 ve Frankfurtu (veletrh, sražen tramvají). Carlos Barral měl na starosti uměleckou stránku, ve firmě působil od roku 1950.
- **Premio Biblioteca Breve:** Literární cena pro dosud nepublikovaná díla ve španělštině, udílená v letech 1958-1972, časté problémy s cenzurou, poskytla prostor zejména latinskoamerickým spisovatelům (Vargas Llosa, Leñero, Cabrera Infante, Puig, Fuentes) → zrod tzv. „Boom literario“. Po dlouhé pauze se opět udílí od roku 1999.
- Od 70. let sázka na beletrii, publikuje zde řada prestižních autorů (Muñoz Molina, Mendoza, Gil de Biedma, Vargas Llosa, Marsé). Později nakladatelství skupuje menší společnosti, ale v 80. letech krize → krach a prodej do Editorial Planeta.

Boom literario

- Přelom 60. a 70. let 20. stol., Barcelona hlavním městem latinskoamerické a vlastně i světové literatury. Spisovatelé z Lat. Ameriky prorážejí do první ligy. V Barceloně uvolněná atmosféra tzv. *gauche divine* → město se pro celou generaci spisovatelů stává inspirativním prostředím, i když samotných literárních děl tu mnoho nevznikne.
- **1962:** Premio Biblioteca Breve – Vargas Llosa (*La ciudad y los perros*) → počátek boomu, v Barceloně publikují řadu románů latinskoamerických autorů (Vargas Llosa, Fuentes, García Márquez, Donoso, Cortázar a další). Mnoho z nich v Barceloně nějakou dobu žije nebo zde v rámci promo akcí tráví dlouhé týdny.
- Kultovní místa: Diskotéka [Bocaccio](#), cukrárna Foix de Sarrià, restaurace Via Veneto a mnoho dalších – Barcelona na periferii diktatury, paradoxně větší svoboda. V druhé polovině 70. let boom končí, avšak Barcelona zůstává místem, kde publikuje většina úspěšných latinskoamerických spisovatelů (Roberto Bolaño, Ricardo Piglia).

Carmen Balcells

- Carmen Balcells Segalà (1930-2015).
- Klíčová postava boomu, literární agentka, která od 60. let začala důrazně měnit celý knižní byznys → vylepšení pozice autora, vyšší honoráře, větší jistoty; za to vše brala tučné provize, avšak též zajišťovala do té doby nevídané služby.
- Vynikající literární i obchodní intuice, nesmlouvavé jednání s nakladateli. Své literární agentuře, nejprestižnější svého druhu v katalánsky a španělsky hovořícím světě, se věnovala až do své smrti.
- **Klienti:** García Márquez, Vargas Llosa, Cela, Asturias, Aleixandre, Neruda (všichni Nobelova cena); Cortázar, Delibes, Fuentes, Moix, Marsé, Mendoza, Montalbán, Onetti, Donoso, Rosa Montero, Matute, Cercas,...

Zleva: García Márquez, Jorge Edwards, Vargas Llosa, Carmen Balcells, Donoso, Muñoz Suay.

GA

52551

14.35

52551 EBSA E

50459 COPY E 26.10.82

Fecha 26.10.82

Recibido de

Enviado a

BRUGUERA

REF: SU TELEX XE ESTA FECHA

ATN : UTE KOERNER - BRUGUERA

RECIBIDO TU TELEX ACERCA REEDICION DE 'EL OTOÑO DEL PATRIARCA'
DE GARCIA MARQUEZ EN CLUB BRUGUERA : NO ESTAMOS EN ABSOLUTO DE
ACUERDO Y NO ACEPTAMOS ESTA PROPUESTA.

TANTO GARCIA MARQUEZ COMO CELA DEBERAN PERCIBIR SUS DERECHOS
INTEGRAMENTE, COMO ESTA PREVISTO EN LOS CONTRATOS, Y NO LA MITAD.

O ES QUE LOS FABRICANTES DE PAPEL OS REGALAN LA MITAD PARA
PROMOCIONES ?? SALUDOS CARMEN BALCELLS.

✦

52551 EBSA E

50459 COPY E

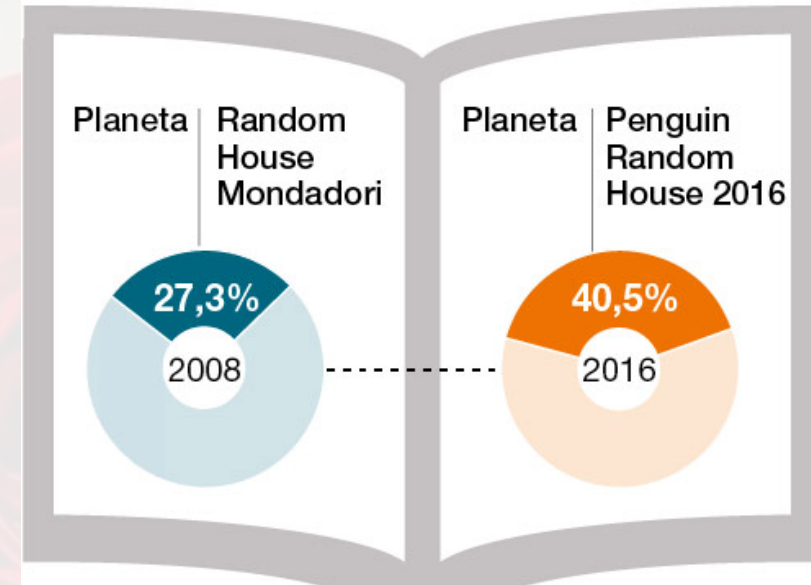
"Dostala jsem tvůj telegram ohledně reedice knihy Podzim patriarchy od Garcíi Márqueze v Club Bruguera. Naprosto nesouhlasíme a nepřijímáme v žádném případě tuto nabídku. Garcíi Márquez i Cela musí dostat vyplaceno vše dle smlouvy a ne jen půlku. Nebo vám snad papírny polovinu darují kvůli propagaci??? Zdraví Carmen Balcells."

Současná situace

- Během posledních dekád došlo k slučování jednotlivých nakladatelství, trh má nyní jen několik silných hráčů (**Grupo Planeta, Penguin Random House** společně zabírají takřka půlku trhu, když nepočítáme učebnice) a tyto skupiny sídlí v Barceloně (Planeta na podzim 2017 přesunula svou sídelní adresu do Madridu). Ve městě dosud sídlí mnoho prestižních nakladatelství: Planeta, Penguin Random House, Anagrama, Edhasa, Salamandra, RBA, Grup 62, Edebé.
- **2017:** V Katalánsku působí 250 nakladatelství publikujících ve španělštině, katalánštině a angličtině. Knižní průmysl vyprodukoval v daném roce ve Španělsku 87 292 titulů, z nichž 30 438 (35 %) bylo vydáno v Katalánsku (Barceloně) – 75 % z nich tvoří knihy ve španělštině; spory o učebnice, podíl na obratu (Barcelona vs. Madrid: 50 % vs. 43 %).

Los dos grandes grupos que dominan en las librerías

CUOTA DE MERCADO SIN CONTAR LIBROS DE TEXTO

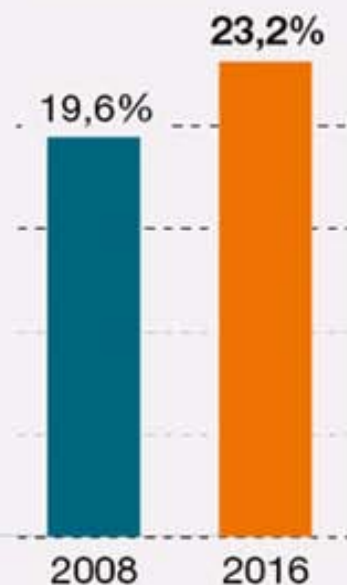

EL REPARTO DEL MERCADO EDITORIAL

EDITORIALES CON MÁS DE 1% DEL MERCADO DEL LIBRO, INCLUYENDO LIBRO DE TEXTO

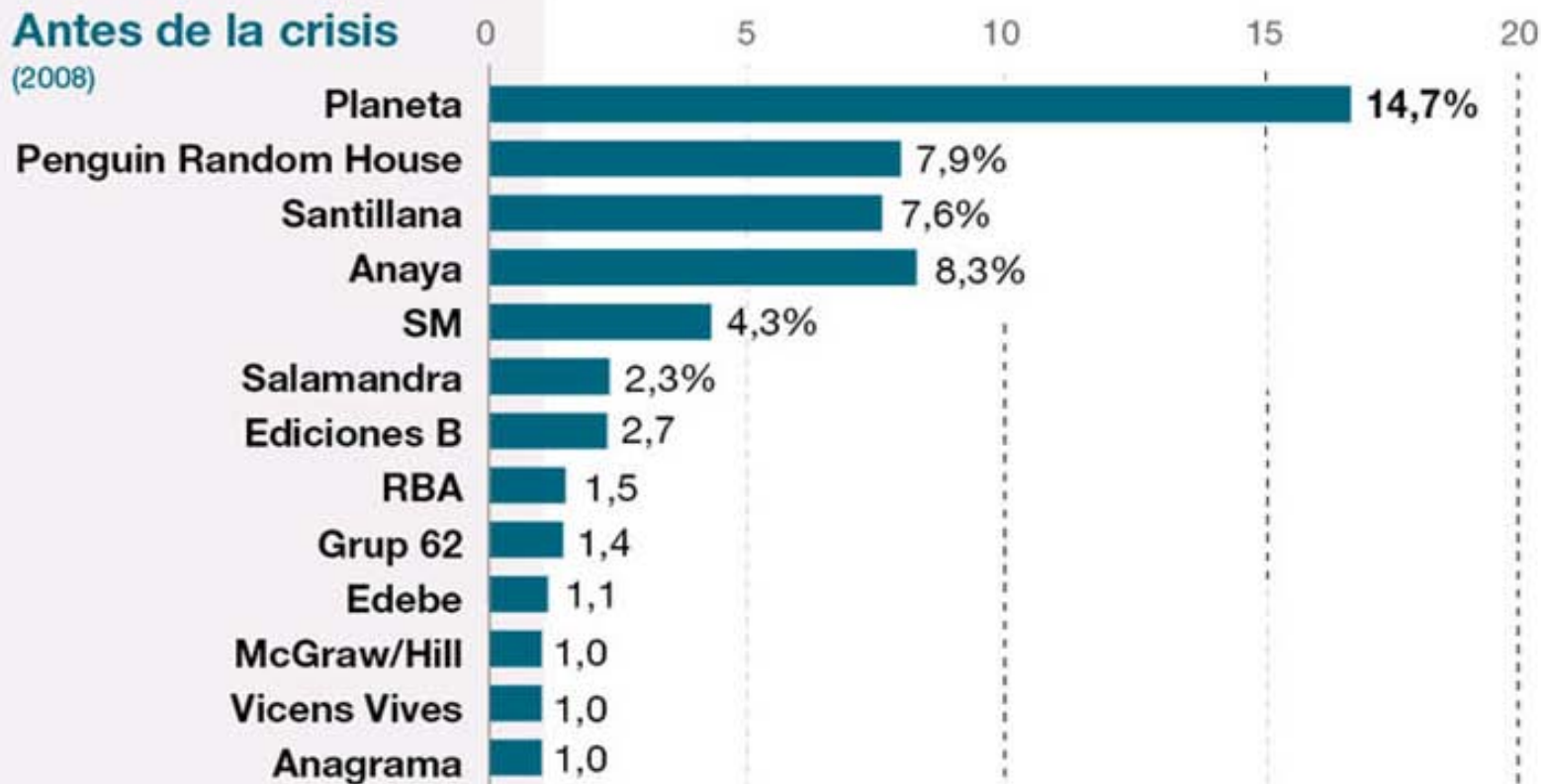
Con más participación de capital extranjero

% DEL MERCADO DE GRUPOS EDITORIALES

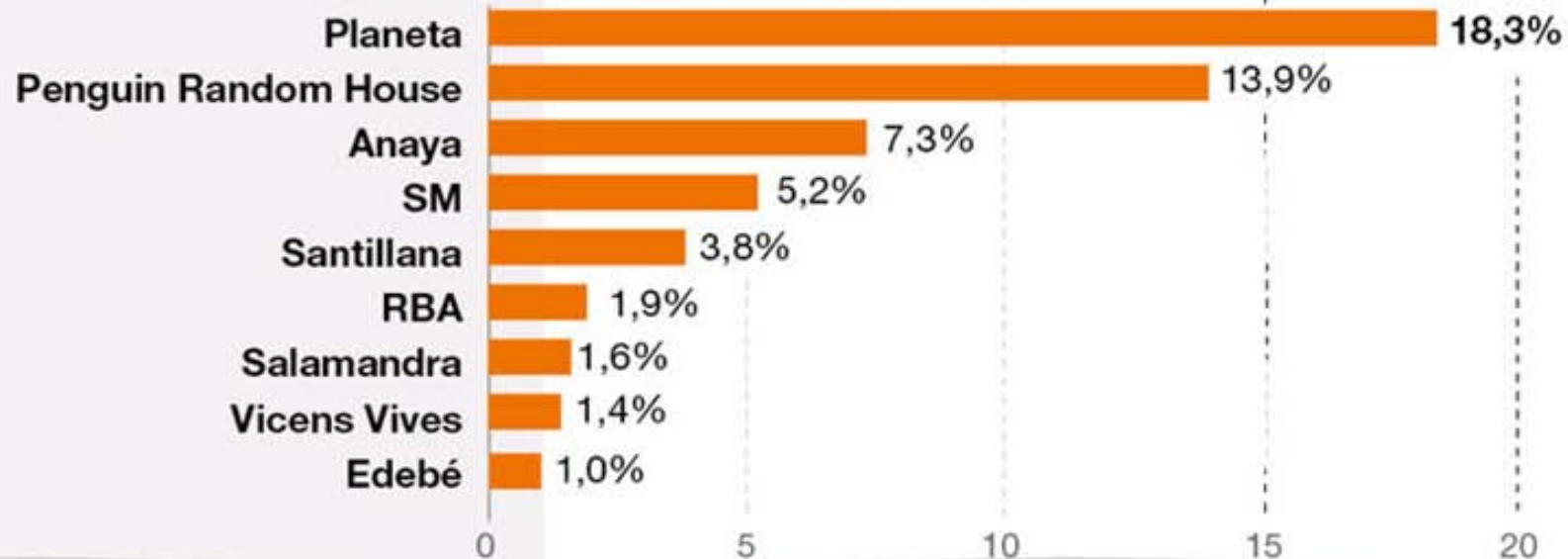
Antes de la crisis

(2008)

Hoy

(INCLUYE LAS ABSORCIONES PRODUCIDAS EL 2016 Y 2017)

TRADICE & OCENĚNÍ

Sant Jordi

- Sv. Jiří – legendární postava, která v roce 303 údajně odmítla pronásledovat křesťany, proto byla mučena a popravena → od 8. stol. se zejména v oblasti Katalánska začíná šířit jeho popularita, později symbol boje proti Maurům. Později vznik legend (drak, princezna), roku 1456 se stává oficiálním patronem Katalánska → v 15. stol. Sant Jordi coby svátek zamilovaných v Katalánsku.
- **1926:** Valencijský spisovatel a nakladatel Vicent Clavel navrhuje uspořádat „Den knihy“ kvůli lepší propagaci sektoru (zvolen 7. říjen, pův. odhadované datum narození Cervantese) → později bylo rozhodnuto přesunout akci na **23. duben** (1616 – Cervantes, Shakespeare, Inca Garcilaso de la Vega; 1981 – Josep Pla) → silný ekonomický impuls zejména pro knihy v katalánštině → provázanost se svátkem zamilovaných → tradice [růže x knihy](#).
- **1995:** „Světový den knihy a autorských práv“ zavedený organizací UNESCO právě na základě katalánské tradice Sant Jordi.
- Ve Španělsku je 23. duben též dnem slavnostního předávání Premio Cervantes.

Barcelona: Kreativní město literatury

- **2004:** Vznik „Sítě kreativních měst UNESCO“ (UNESCO Creative Cities Network), která sdružuje přibližně dvě stovky měst ze 72 zemí; města se zavazují k rozvíjení partnerství, podněcování účasti na kulturním životě obyvatel a k začleňování kultury do plánů rozvoje měst.
- Sedm kreativních oblastí: řemesla + lidová kultura, design, film, gastronomie, mediální umění, hudba a literatura.
- **„Kreativní město literatury“** (kritéria přijetí):
  - Kvalita, množství a různorodost nakladatelství.
  - Kvalita a množství vzdělávacích programů zaměřených na literaturu domácí i zahraniční.
  - Literatura, divadlo či poezie musí ve městě mít důležitou historickou úlohu/tradici.
  - Nakladatelská podpora co nejrozmanitější nabídky překladů z cizích literatur.
  - Pořadatelství literárních festivalů a podobných akcí.
  - Fungující síť knihoven, knihkupectví a kulturních center.
  - Aktivní role lokálních médií při propagaci literatury.

Barcelona: Kreativní město literatury

- Seznam „Kreativních měst literatury“:

- 2004: Edinburgh
- 2008: Melbourne, Iowa City
- 2010: Dublin
- 2011: Reykjavík
- 2012: Norwich
- 2013: Kraków

Montevideo

- 2014: Heidelberg, Dunedin, Granada, Praha
- 2015: Bagdád, Lublaň, Lvov, Montevideo, Nottingham, Óbidos, Tartu, Uljanovsk
- **2015: Barcelona ([web](#))**
- 2017: Pučchon, Durban, Lillehammer, Manchester, Milano, Québec, Seattle, Utrecht